دوماهنامه طبّ جنوب
پژوهشکده زیست- پزشکی خلیج فارس
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر
سال بیست و چهارم، شماره ۶، صفحه ۵۹۶-۵۸۲ (بهمن و اسفند ۱۴۰۰)

Iran South Med J 2022; 24(6): 582-596

اثرات محافظتی ویتامین E در برابر آسیب‌های ناشی از سرترالین بر بافت بیضه موش سوری بالغ نژاد NMRI

حسن مروتی (PhD)[1*]، فرشته مرشدی (PhD)[1]، حجت عنبرا (PhD)[1]

[1] گروه علوم پایه، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

(دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۷/۲- پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۸/۲۵)

چکیده

زمینه: سرترالین از پرمصرف‌ترین داروهای ضدافسردگی در جهان می‌باشد که در ارتباط با عوارض این دارو بر دستگاه تولیدمثل اطلاعات زیادی در دسترس نیست. مطالعه حاضر به‌منظور ارزیابی اثرات محافظتی ویتامین E در برابر آسیب‌های ناشی از سرترالین بر بافت بیضه موش سوری انجام پذیرفت.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه تجربی، ۴۰ سر موش نر بالغ به هشت گروه پنج‌تایی تقسیم شدند. گروه اول کنترل که سرم فیزیولوژی را به‌مقدار ۰/۳ میلی‌لیتر به‌صورت خوراکی و روزانه دریافت کرد. گروه‌های دوم، سوم و چهارم سرترالین را به‌ترتیب به‌میزان ۵، ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم به‌ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی و روزانه دریافت کردند. گروه پنجم، ویتامین E را به‌میزان ۱۰۰ واحد بین‌المللی به‌ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی و روزانه دریافت نمود. گروه‌های ششم، هفتم و هشتم، سرترالین را به‌ترتیب به‌میزان ۵، ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم به‌ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌همراه ویتامین E به‌میزان ۱۰۰ واحد بین‌المللی به‌ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی و روزانه دریافت کردند. پس از ۴۲ روز، نمونه‌های بافتی بیضه جمع‌آوری و جهت بررسی‌های هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری و هیستوشیمیایی استفاده گردید. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS ویرایش ۱۹ به‌روش آنالیز واریانس یک‌طرفه و تست توکی و در سطح معنی‌داری $p<0/05$ تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: سرترالین موجب تغییرات مخرب هیستومورفولوژی و هیستوشیمیایی بافت بیضه و همچنین کاهش معنی‌دار قطر لوله‌های منی‌ساز، ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر، تعداد اسپرماتوسیت‌ها، تعداد سلول‌های لیدیگ و سرتولی و نیز شاخص جانسن نسبت به گروه کنترل گردید ($p<0/05$). تجویز ویتامین E موجب بهبود وضعیت هیستومورفولوژی، هیستوشیمیایی و افزایش معنی‌دار مقادیر پارامترهای هیستومورفومتری نسبت به گروه‌های دریافت کننده سرترالین در بافت بیضه گردید ($p<0/05$).

نتیجه‌گیری: ویتامین E می‌تواند اثرات منفی بر پارامترهای هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری و هیستوشیمیایی در بافت بیضه موش‌های دریافت‌کننده سرترالین را بهبود بخشد.

واژگان کلیدی: سرترالین، ویتامین E، بافت بیضه، هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری، هیستوشیمی

*تهران، گروه علوم پایه، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه تهران

Email: hmorovvati@ut.ac.ir
***ORCID: 0000-0003-0275-1636**

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

مقدمه

از شایع‌ترین اختلالات روانپزشکی افسردگی می‌باشد که براساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، یکی از مهم‌ترین دلایل ناتوانی در جهان بوده و میزان ابتلا به این بیماری در میان افراد جامعه و به‌دنبال آن کاهش کیفیت زندگی آن‌ها، رو به افزایش است (۱). در بین داروهای پرکاربرد در روانپزشکی، مهارکننده‌های مونوآمین اکسیداز، داروهای ضدافسردگی سه حلقه‌ای، مهارکننده‌های انتخابی بازجذب سروتونین، مهارکننده‌های بازجذب سروتونین و نورآدرنالین، داروهای ضدافسردگی سروتونرژیک خاص و بنزودیازپین بیشترین تجویز را در بین داروهای ضدافسردگی دارند (۲). مهارکننده‌های انتخابی بازجذب سروتونین (SSRIs) به‌طور انتخابی مانع انتقال سروتونین می‌شوند که برخی از این داروها عبارتند از فلوکستین، پاروکستین، سرترالین، سیتالوپرام و اس سیتالوپرام (۳). سرترالین (Sertraline) با نام‌های تجاری آسترا و زلفت جزو نسل سوم داروهای ضدافسردگی بوده و از گروه مهارکننده‌های انتخابی بازجذب سروتونین می‌باشد که استفاده از آن برای درمان افسردگی، اختلالات خلقی و اضطرابی بزرگسالان، اختلالات استرسی پس از سانحه و غیره استفاده می‌شود (۱ و ۲). مکانیسم اثر سرترالین از طریق جلوگیری از جذب مجدد سروتونین توسط گیرنده‌های عصبی پس‌سیناپسی و افزایش غلظت سروتونین در دستگاه عصبی مرکزی می‌باشد (۱ و ۲). عوارض جانبی سرترالین شامل ناتوانی جنسی، کاهش تمایلات جنسی و تأخیر در انزال بوده و همچنین با ایجاد فرآیند استرس اکسیداتیو تأثیرات منفی بر سیستم تولید مثل دارد (۳-۱). استرس اکسیداتیو اختلال در تعادل بین تولید گونه‌های فعال اکسیژن (ROS) و دفاع آنتی اکسیدانی است که می‌تواند به DNA، پروتئین‌ها و چربی‌ها آسیب برساند و در نهایت منجربه نکروز یا آپوپتوز در سلول‌های زنده شود (۴ و ۵). ویتامین E یکی از ویتامین‌های محلول در چربی می‌باشد که خاصیت آنتی‌اکسیدانی داشته و اثر شیمیایی مواد مخربی که به بافت‌های بدن آسیب می‌زند را از بین می‌برد. این ویتامین توانایی زیادی در خنثی‌کردن رادیکال‌های آزاد ساخته شده درون سلول‌های بدن دارد. ویتامین E به‌عنوان یک آنتی‌اکسیدان قوی می‌تواند نقش کلیدی در به‌تأخیر انداختن پاتوژنز انواع بیماری‌های دژنراتیو داشته و در دستگاه تولیدمثلی نیز موجب مهارنمودن اثرات مخرب رادیکال‌های آزاد در بیضه و اسپرم گردد (۲ و ۶). مطالعات متعددی بررسی پارامترهای هیستومورفومتریک و هیستومورفولوژیک بافت بیضه را شاخص مناسبی جهت ارزیابی میزان آسیب‌های این اندام برمی‌شمرند (۵ و ۷). به‌نظر می‌رسد که سرترالین از طریق تنش‌های اکسیداتیو باعث تغییرات در پارامترهای هیستومورفومتریک و هیستومورفولوژیک بافت بیضه می‌شود (۳). نتایج مطالعات گذشته نشان داده است که سرترالین موجب کاهش پارامترهای کیفیت اسپرم و هورمون‌های جنسی مانند تستوسترون، لوتئینه‌کننده (LH) و محرکه فولیکولی (FSH) در موش سوری گردیده است (۸). پژوهش‌ها نشان داده است که سرترالین باعث آسیب به DNA مربوط به اسپرم‌ها شده و با ایجاد استرس اکسیداتیو در موش صحرایی منجر به آسیب‌های هیستومورفولوژیکی و هیستومورفومتریکی مانند کاهش شاخص جانسن در بافت بیضه شده است (۳). همچنین در تازه‌ترین پژوهشی که در این مورد به چاپ رسیده است اثبات گردیده که سرترالین موجب ادم بافت بینابینی و نیز نکروز و دژنره شدن سلول‌های اپیتلیوم زایگر لوله‌های منی‌ساز در بافت بیضه موش‌های

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

صحرایی نژاد ویستار شده است (۹). با توجه به گزارشات مختلف در مدل‌های انسانی و حیوانی مبنی بر اثرات نامطلوبی که داروهای گروه SSRIs از جمله سرترالین بر روی دستگاه‌ها و بافت‌های مختلف بدن مانند دستگاه تناسلی دارند (۲ و ۳)، با این حال بررسی‌های محدودی درباره عوارض و آسیب‌های داروهای SSRIs بر روی دستگاه تناسلی صورت گرفته است و همچنین بررسی‌های اندکی بر اثرات داروی سرترالین بر روی ساختار آناتومیکی و بافت‌شناسی بیضه و عملکرد کلی دستگاه تناسلی پرداخته است (۳ و ۹). از سوی دیگر، با توجه به تأثیرات سوء معدودی از داروهای SSRIs بر روی بافت‌ها و دستگاه‌های مختلف بدن به ویژه دستگاه تناسلی، مطالعه بررسی اثرات محافظتی استفاده از یک داروی آنتی‌اکسیدان مانند ویتامین E می‌تواند کمک شایانی در این زمینه به روانپزشکان و بیماران متقاضی این داروها بویژه افراد دارای اختلالات افسردگی نماید. بدین منظور بررسی اثرات سوء داروی سرترالین بر دستگاه تولیدمثلی نر و همچنین نقش کلیدی ویتامین E در کاهش اثرات سوء آن ضروری به‌نظر می‌رسد. از آنجایی‌که داروی ضدافسردگی سرترالین توانسته است با افزایش رادیکال‌های آزاد موجب کاهش پارامترهای کیفیت اسپرم شود، شاید بتواند موجب تغییرات مخرب بافتی در دستگاه تولیدمثلی نر نیز گردد و در ادامه ویتامین E قادر باشد به‌عنوان یک آنتی‌اکسیدان قوی از طریق مسیر گلوتاتیون پراکسیداز، آسیب‌های احتمالی بافتی ناشی از سرترالین را کاهش دهد. لذا هدف از این مطالعه، بررسی اثرات محافظتی ویتامین E برروی پارامترهای هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری و هیستوشیمیایی در بافت بیضه موش‌های سوری تیمار شده در یک دوره ۴۲ روزه با سرترالین که تا به حال مورد بررسی قرار نگرفته است، می‌باشد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه تجربی، مطابق دستورالعمل‌های مصوب کمیته اخلاق دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران با کد اخلاق ۳۰۰۲۹/۶/۱۱ صورت پذیرفت، ۴۰ سر موش سوری نر بالغ از نژاد NMRI با وزن ۲۵-۲۰ گرم از مرکز پرورش حیوانات آزمایشگاهی انستیتو پاستور ایران تهیه گردید. قبل از شروع دوره تیمار، به‌منظور سازگاری با شرایط جدید محیط، حیوانات به‌مدت دو هفته در مرکز پرورش حیوانات آزمایشگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران در شرایط استاندارد ۱۲ ساعت روشنایی و ۱۲ ساعت تاریکی با دمای ۲±۲۳ سانتی‌گراد در قفس‌های مخصوص موش با دسترسی آزاد به پلت و آب آشامیدنی نگهداری شدند. پس از این مدت موش‌ها به‌طور تصادفی به ۸ گروه ۵ تایی به‌ترتیب زیر تقسیم شدند و و به‌مدت ۴۲ روز متوالی داروهای سرترالین (اکتوورکو، ایران) و ویتامین E (بهسا، ایران) را به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ دریافت کردند (۱).

۱- گروه کنترل (Con): حیوانات این گروه به مقدار ۰/۳ میلی‌لیتر سرم فیزیولوژی به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند.

۲- گروه دوم (S5): این گروه داروی سرترالین را به تنهایی و به میزان ۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند (۳).

۳- گروه سوم (S10): این گروه داروی سرترالین را به تنهایی و به میزان ۱۰ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

وزن بدن به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت نمودند (۳).

۴- گروه چهارم (S20): حیوانات این گروه داروی سرترالین را به تنهایی و به میزان ۲۰ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند (۳).

۵- گروه پنجم (E): این گروه فقط ویتامین E را به میزان ۱۰۰ واحد بین‌المللی به ازای هر کیلوگرم وزن بدن به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت نمودند (۱۰).

۶- گروه ششم (S5+E): در این گروه، حیوانات ۵ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن داروی سرترالین را به همراه ۱۰۰ واحد بین‌المللی ویتامین E به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند (۳ و ۱۰).

۷- گروه هفتم (S10+E): این گروه از حیوانات، ۱۰ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن داروی سرترالین را به همراه ۱۰۰ واحد بین‌المللی ویتامین E به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند (۳ و ۱۰).

۸- گروه هشتم (S20+E): حیوانات این گروه، ۲۰ میلی‌گرم به ازای هر کیلوگرم وزن بدن داروی سرترالین را به همراه ۱۰۰ واحد بین‌المللی ویتامین E به‌صورت خوراکی از طریق گاواژ روزانه دریافت کردند (۳ و ۱۰).

پس از پایان دوره تیمار در مرکز پرورش حیوانات آزمایشگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، اقدام به نمونه‌برداری از موش‌ها شد که بدین‌منظور موش‌ها با مخلوط کتامین و زایلازین (۰/۱ میلی‌لیتر زایلازین، ۱ میلی‌لیتر کتامین و ۸/۹ میلی‌لیتر آب مقطر) با دوز ۰/۱ میلی‌لیتر به ازای هر ۱۰ گرم وزن بدن بیهوش و سپس آسان‌کشی شدند. پس از بازکردن محوطه شکمی، بیضه‌ها به‌منظور تهیه برش‌های پارافینی جهت ارزیابی‌های هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری و هیستوشیمیایی در داخل محلول ثبوتی بوئن قرار داده شد. سپس به‌روش استاندارد، قالب‌های پارافینی بافت بیضه تهیه شده و برش‌های بافتی با ضخامت ۷-۵ میکرومتر انجام شد و در ادامه وارد مراحل رنگ‌آمیزی گردید. برای مطالعات هیستومورفولوژی و هیستومورفومتری از رنگ‌آمیزی معمولی هماتوکسیلین- ائوزین استفاده گردید. در همین راستا جهت مطالعات هیستوشیمی نیز از رنگ- آمیزی‌های پریودیک اسید شیف (PAS) و تری کروم ماسون استفاده شد (۷). مطالعات هیستومورفولوژی شامل بررسی لوله‌های منی‌ساز و بافت همبند بینابینی از نظر ظاهری، پراکندگی، ادم، ازهم‌پاشیدگی و حالات غیرنرمال بود. مطالعات هیستومورفومتری نیز شامل ضخامت کپسول بیضه، قطر لوله‌های منی‌ساز، ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر لوله‌های منی‌ساز، فراوانی سلول‌های لیدیگ و سرتولی، فراوانی اسپرماتوسیت‌ها، فراوانی سلول‌های ایمنی تک‌هسته‌ای (MNICs) و شاخص جانسن بودند (۷). در مطالعه هیستومورفومتری از هر گروه پنج مقطع و از هر مقطع سه میدان دید تعیین و با میکروسکوپ دیجیتال کالیبره شده و نرم‌افزار DinoCapture 2.0 version 1.5.2 مطالعه گردید. برای ارزیابی روند اسپرماتوژنز توسط شاخص جانسن، از مقطع عرضی ۱۰۰ لوله منی‌ساز در هر حیوان استفاده شد و هر لوله منی‌ساز براساس الگوی جدول ۱ و مطابق دسته‌بندی جانسن نمره‌هایی ما بین ۱ تا ۱۰ تعلق گرفت (۷).

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

جدول ۱) سیستم دسته‌بندی شاخص جانسن برای ارزیابی‌های اسپرماتوژنز	
ظاهر هیستوپاتولوژی	نمره
لوله‌های منی‌ساز آتروفیک بدون سلول زایگر و سلول سرتولی	۱
فقط سلول‌های سرتولی	۲
فقط اسپرماتوگونی	۳
تعداد خیلی کمی اسپرماتوسیت اولیه	۴
تعداد زیادی اسپرماتوسیت اولیه بدون اسپرم و اسپرماتید گرد	۵
تعداد کمی اسپرماتید گرد	۶
تعداد زیادی اسپرماتید گرد	۷
تعداد کمی اسپرم	۸
تعداد زیادی اسپرم، لومن گرد و منظم نیست	۹
اسپرماتوژنز کامل، لومن گرد و منظم	۱۰

با توجه به کمی و پیوسته بودن داده‌ها، تعداد گروه‌های مستقل مورد ارزیابی و نیز متعاقب اطمینان از نرمال بودن توزیع داده‌ها توسط آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، ارزیابی آماری داده‌های این مطالعه با استفاده از بسته نرم‌افزاری SPSS ویرایش ۱۹ انجام پذیرفت و تمامی نتایج بر اساس میانگین ± انحراف معیار بیان گردید. جهت مقایسه بین گروه‌ها آنالیز واریانس یک‌طرفه و به‌دنبال آن تست‌های مقایسه‌ای چندگانه توکی مورد استفاده قرار گرفت. مقدار P<۰/۰۵ برای تعیین سطح معنی‌داری بین گروه‌ها در نظر گرفته شد (۷).

یافته‌ها

بررسی‌های هیستومورفولوژی

مطالعه هیستومورفولوژی بیضه در گروه کنترل و گروه ویتامین E نشان داد تغییراتی در بافت بینابینی، لوله‌های اسپرم‌ساز و سلول‌های اپیتلیوم زایگر مشاهده نشد (شکل ۱، بخش A و E). بررسی‌های هیستومورفولوژی بیضه در گروه‌های مختلف آزمایشی نشان داد که سرترالین باعث تغییرات هیستومورفولوژیکی در بافت بیضه شده است. لوله‌های منی‌ساز بافت بیضه در موش‌هایی که سرترالین دریافت کرده بودند، آتروفی شدید، از هم گسیختگی، واکوئل‌دار شدن اپی‌تلیوم زایگر را نشان داد. پارگی، واکوئل‌دار شدن و افزایش فضای بینابینی در بافت همبندی مابین لوله‌های منی‌ساز قابل‌توجه بود. این آسیب‌ها وابسته به دوز داروی سرترالین افزایش پیدا کرده بودند، به‌طوری که گروه S5 کم‌ترین و گروه S20 بیش‌ترین آسیب را نشان داد (شکل ۱، بخش B، C و D). در بررسی‌های هیستومورفولوژی بیضه در گروه‌های دریافت‌کننده سرترالین و ویتامین E مشخص شد که ویتامین E تاحدودی آسیب‌های ناشی از سرترالین را کاهش داده است. به‌طوری‌که نقش محافظتی ویتامین E در گروه‌های S5+E و S10+E بیشتر بوده ولی در گروه S20+E کم‌تر بوده است و تا حدودی ازهم‌گسیختگی و واکوئل‌دار شدن اپی‌تلیوم زایگر قابل مشاهده بود (شکل ۱، بخش F، G و H).

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

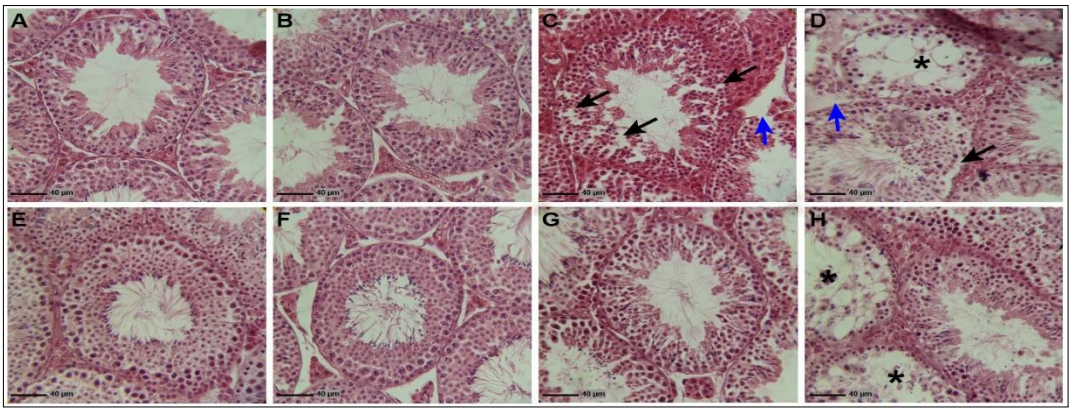

شکل ۱) برش عرضی از بافت بیضه در گروه‌های مختلف آزمایشی مربوط به رنگ‌آمیزی هماتوکسیلین- ائوزین

A: گروه کنترل، B: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین، C: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین، D: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین، E: گروه ویتامین E، F: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E، G: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین+ ویتامین E، H: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E. لوله‌های منی‌ساز سالم با اسپرماتوژنز و بافت همبندی بینابینی طبیعی در گروه کنترل و ویتامین E مشاهده می‌شود. در گروه‌های دریافت‌کننده سرترالین به‌میزان ۵، ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم آسیب‌های بافتی به‌صورت وابسته به دوز دیده می‌شود. در گروه‌های دریافت‌کننده سرترالین همراه با ویتامین E، ویتامین E تا حدودی توانسته بود آسیب‌های هیستومورفولوژیکی ناشی از سرترالین را جبران کند. واکوئل‌دار شدن اپی‌تلیوم زایگر و آتروفی لوله‌های منی‌ساز (ستاره‌ها)، از هم گسیختگی اپی‌تلیوم زایگر (پیکان‌های سیاه رنگ)، افزایش فضای بینابینی در بافت همبندی مابین لوله‌های منی‌ساز (پیکان‌های آبی رنگ).

Fig 1) Cross sections of testicular tissue in different experimental groups related to hematoxylin & eosin staining. A: control group, B: 5 mg sertraline group, C: 10 mg sertraline group, D: 20 mg sertraline group, E: vitamin E group, F: 5 mg sertraline + vitamin E group, G: 10 mg sertraline + vitamin E group, H: 20 mg Sertraline + Vitamin E group. The intact seminiferous tubules with normal spermatogenesis and interstitial connective tissue are seen in the control and vitamin E groups. In the sertraline-receiving groups of 5, 10 and 20 mg, tissue damage was seen as dose-dependent. In the 20 mg of sertraline + vitamin E group, vitamin E was partially able to compensate for the histomorphological damage caused by sertraline. Vacuolization of the germinal epithelium and atrophic seminiferous tubules (*), germinal epithelium dissociation (black arrows), Increased interstitial space in the connective tissue between the seminiferous tubules (blue arrows).

بررسی‌های هیستوشیمیایی

رنگ‌آمیزی تری‌کروم ماسون برای مشاهده فیبرهای کلاژن در کپسول بیضه، اطراف رگ‌های خونی، بافت‌های بینابینی و غشای پایه استفاده می‌شود. نتایج نشان داد که رنگ‌آمیزی تری‌کروم ماسون در گروه کنترل، گروه ویتامین E، گروه S5 و S5+E تغییرات قابل توجهی را نشان نمی‌دهد. ولی دریافت داروی سرترالین در گروه‌های S10 و S20 سبب افزایش رشته‌های کلاژن در کپسول بیضه و اطراف رگ‌های خونی شده است. دریافت ویتامین E به‌همراه سرترالین سبب کاهش رشته‌های کلاژن در کپسول بیضه و اطراف رگ‌های خونی شده است، به‌طوری که تراکم رشته‌های کلاژن در گروه‌های S10+E و S20+E نسبت به گروه‌های S10 و S20 کاهش نشان داده است (شکل ۲).

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

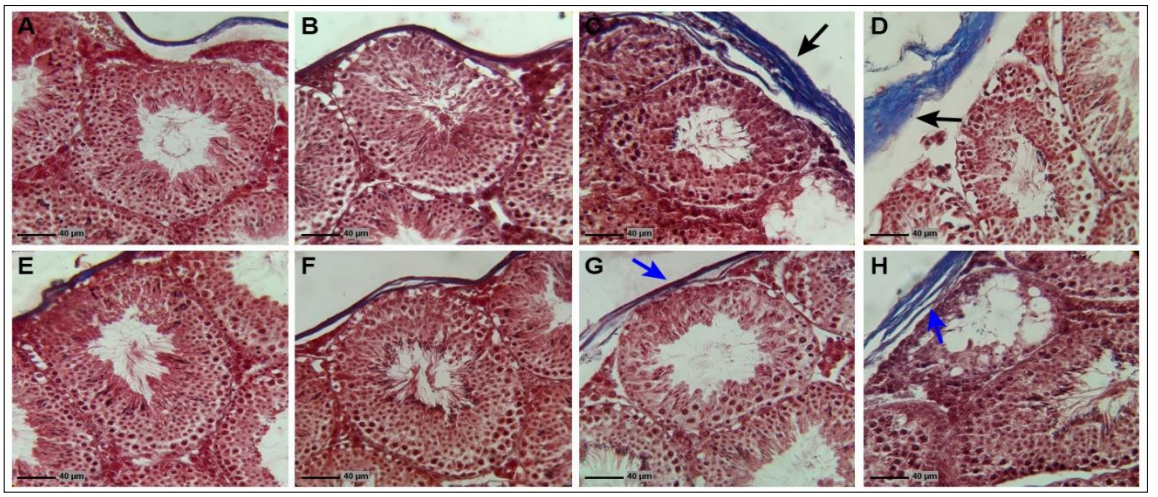

شکل ۲) برش عرضی از بافت بیضه در گروه‌های مختلف آزمایشی مربوط به رنگ‌آمیزی تری‌کروم ماسون.

A: گروه کنترل، B: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین، C: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین، D: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین، E: گروه ویتامین E، F: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E، G: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E، H: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E. در گروه کنترل و ویتامین E پراکندگی یکنواخت رشته‌های کلاژن مشاهده می‌شود. در گروه‌های دریافت‌کننده سرترالین به‌میزان ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم افزایش بافت فیبروزی نسبت به سایر گروه‌ها قابل مشاهده است. ویتامین E تا حدودی توانسته بود افزایش رشته‌های کلاژن در این گروه‌ها را تعدیل و میزان فیبروزی شدن را کاهش دهد. افزایش میزان رشته‌های کلاژن در کپسول بیضه (پیکان‌های سیاه رنگ)، کاهش میزان رشته‌های کلاژن در کپسول بیضه (پیکان‌های آبی رنگ).

Fig 2) Cross sections of testicular tissue in different experimental groups related to masson's trichrome staining. A: control group, B: 5 mg sertraline group, C: 10 mg sertraline group, D: 20 mg sertraline group, E: vitamin E group, F: 5 mg sertraline + vitamin E group, G: 10 mg sertraline + vitamin E group, H: 20 mg Sertraline + Vitamin E group. In the control and vitamin E groups, uniform distribution of collagen fibers is observed. In groups receiving sertraline 10 and 20 mg, increase in fibrous tissue can be seen compared to other groups. Vitamin E was able to moderate the increase in collagen fibers in these groups and reduce the rate of fibrosis. Increase the amount of collagen fibers in the testicular capsule (black arrows), decrease the amount of collagen fibers in the testicular capsule (blue arrows).

در ارتباط بارنگ‌آمیزی پریودیک اسید شیف نیز که به‌صورت مشاهده واکنش PAS در داخل سیتوپلاسم سلول‌های لیدیگ و بافت همبند بینابینی بوده و رنگ قرمز براق نشانگر جواب مثبت خواهد بود. در گروه کنترل و ویتامین E دانه‌های PAS مثبت داخل سیتوپلاسم سلول‌های رده اسپرماتوژنز به‌صورت خاص تجمع داشت اما این دانه‌ها به‌صورت پراکنده در سایر رده‌های اسپرماتیدی نیز مشاهده شدند. در این رنگ‌آمیزی تفاوتی بین گروه‌ها مشاهده نشد (شکل ۳).

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]
[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

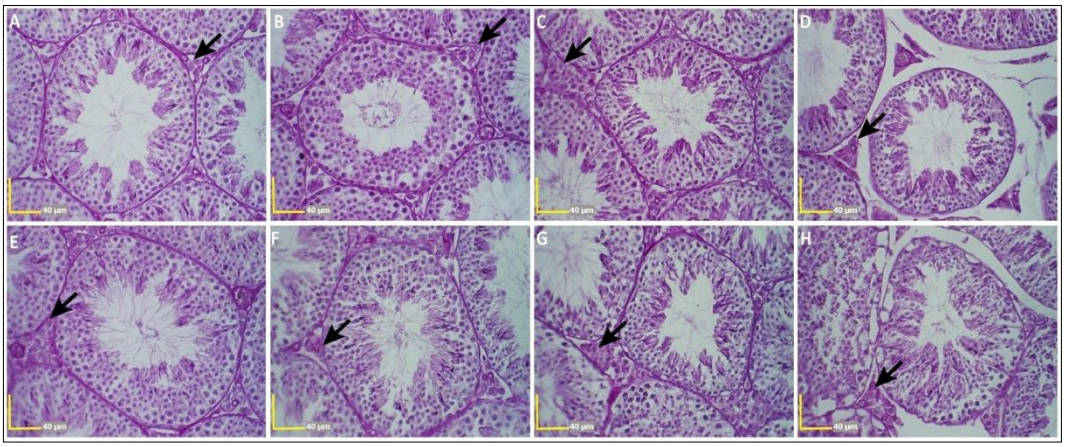

شکل ۳) برش عرضی از بافت بیضه در گروه‌های مختلف آزمایشی مربوط به رنگ‌آمیزی پریودیک اسید شیف.
A: گروه کنترل، B: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین، C: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین، D: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین، E: گروه ویتامین E، F: گروه ۵ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E، G: گروه ۱۰ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E، H: گروه ۲۰ میلی‌گرم سرترالین+ویتامین E. همه گروه‌ها شاهد میزان مواد کربوهیدرات طبیعی و واکنش PAS مثبت بوده و تفاوتی از نظر پراکندگی دانه‌های PAS مثبت (پیکان‌های سیاه رنگ) مابین گروه‌ها مشاهده نگردید.

Fig 3) Cross sections of testicular tissue in different experimental groups related to Periodic acid-Schiff staining. A: control group, B: 5 mg sertraline group, C: 10 mg sertraline group, D: 20 mg sertraline group, E: vitamin E group, F: 5 mg sertraline + vitamin E group, G: 10 mg sertraline + vitamin E group, H: 20 mg Sertraline + Vitamin E group. The amount of carbohydrates was the same in all groups and the PAS reaction was positive. There was no difference in the distribution of PAS-positive grains (black arrows) between groups.

بررسی‌های هیستومورفومتری

بررسی‌های هیستومورفومتری بافت بیضه مشخص نمود که سرترالین سبب افزایش معنی‌دار ضخامت کپسول بیضه در گروه S20 می‌شود ($p<۰/۰۵$). مقایسه میانگین ضخامت کپسول بیضه مابین گروه‌های متناظر اختلاف معنی‌داری را نشان نداد. قطر لوله‌های منی‌ساز و ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر لوله‌های منی‌ساز در گروه‌های S10 و S20 نسبت به گروه‌های کنترل و ویتامین E کاهش معنی‌داری را نشان داد ($p<۰/۰۵$)، درحالی‌که دریافت ویتامین E سبب افزایش معنی‌دار ($p<۰/۰۵$) قطر لوله‌های منی‌ساز و ارتفاع اپی‌تلیوم لوله‌های زایگر در گروه‌های S10+E و S20+E نسبت به گروه‌های متناظر خود شده بود (جدول ۲). فراوانی سلول‌های سرتولی و لیدیگ در گروه S20 نسبت به گروه کنترل و ویتامین E کاهش معنی‌داری را نشان داد ($p<۰/۰۵$). در مقایسه گروه‌های متناظر مشخص شد که ویتامین E در گروه S20+E (۳۸/۸۷±۲۵/۱) سبب افزایش معنی‌داری در تعداد سلول‌های لیدیگ نسبت به گروه S20 شده بود ($p<۰/۰۵$)، ولی بررسی تعداد سلول‌های سرتولی بین گروه‌های متناظر اختلاف معنی‌داری را نشان نداد. مقایسه فراوانی اسپرماتوسیت‌ها در هر لوله ما بین گروه‌های مختلف آزمایشی نشان داد که فراوانی این سلول‌ها در هریک از گروه‌های S10، S20، S10+E و S20+E نسبت به گروه‌های کنترل و ویتامین E کاهش معنی‌داری ($p<۰/۰۵$) داشتند (جدول ۲).

فراوانی سلول‌های ایمنی تک‌هسته‌ای نشان داد که تعداد این سلول‌ها در گروه‌های S10 و S20 نسبت به گروه‌های کنترل و ویتامین E کاهش معنی‌داری را نشان داد ($P<۰/۰۵$). علاوه‌براین، مقایسه گروه‌های متناظر حاکی از این بود که تعداد این سلول‌ها در گروه S10+E نسبت به گروه S10 و گروه S20+E نسبت به گروه S20 کاهش معنی‌داری ($p<۰/۰۵$) داشته است (جدول ۲). بررسی ضریب جانسن مابین گروه‌های تجربی مورد مطالعه نشان داد که در گروه‌های S10 و

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]
[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

S20 نمره جانسن نسبت به گروه کنترل و ویتامین E کاهش معنی‌داری (p<۰/۰۵) داشته است (جدول ۲).

جدول ۲) نتایج میانگین پارامترهای هیستومورفومتری بافت بیضه در گروه‌های مختلف آزمایشی

	Con	S5	S10	S20	E	S5+E	S10+E	S20+E
ضخامت کپسول بیضه (برحسب میکرومتر)	^{a}۱/۰۶± ۱۱/۲۲	^{a}۰/۹۱۶±۱۲/۵۳	^{a}۰/۸۳۲±۱۲/۳۳	^{b}۲/۱۱۹±۱۷/۰۱	^{a}۰/۹۰۵±۱۱/۶۸	^{a}۰/۹۹۸±۱۱/۹۱	^{a}۱/۸۱۴±۱۲/۲۰	^{ab}۲/۰۰۵±۱۴/۸۲
ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر (برحسب میکرومتر)	^{a}۵/۴۸±۶۷/۱۷	^{a}۳/۱۸±۶۴/۹۷	^{bc}۳/۵۳±۴۹/۶۴	^{b}۳/۲۹±۴۵/۷۹	^{a}۳/۷۲±۶۵/۳	^{a}۰/۹۴±۶۷/۶۲	^{d}۳/۹۶±۵۷/۷۴	^{cd}۴/۰۴±۵۳/۱۳
قطر لوله‌های منی‌ساز (برحسب میکرومتر)	^{a}۷/۲۸±۲۰۴/۶۹	^{ab}۸/۳۱±۲۰۰/۱۹	^{c}۱۲/۱۲±۱۷۲/۷۱	^{c}۸/۷۱±۱۷۳/۹۱	^{ab}۹/۰۹±۱۹۷/۷۱	^{ab}۷/۲۳±۱۹۲/۴۱	^{b}۶/۵۱±۱۸۹/۰۱	^{b}۵/۹۹±۱۸۸/۹۴
فراوانی سلول‌های سرتولی (در هر لوله منی‌ساز)	^{ab}۲/۶۶± ۲۸/۸۸	^{a}۱/۴۸±۲۷/۹۶	^{a}۱/۱۰±۲۵/۷۳	^{c}۱/۵۷±۲۲/۲	^{b}۱/۴۰±۲۹/۹۶	^{a}۱/۱۸±۲۸/۲۸	^{a}۱/۷۸±۲۷/۴۸	^{c}۰/۸۳±۲۵/۷۵
فراوانی سلول‌های لیدیگ (در یک میلی‌متر مربع)	^{ab}۲/۶۳± ۲۹/۰۳	^{ab}۱/۹۳±۲۹/۵	^{ac}۱/۳۴±۲۷/۴۶	^{d}۱/۲۰±۲۰/۴۱	^{b}۲/۶۵±۳۲/۱۸	^{ac}۲/۲۲±۲۸/۰۱	^{ab}۲/۰۳±۳۰/۲۳	^{c}۱/۸۷±۲۵/۳۸
فراوانی اسپرماتوسیت‌ها (در هر لوله منی‌ساز)	^{a}۴/۰۵± ۴۲/۴۳	^{ab}۳/۸۶±۴۰/۴	^{c}۳/۹۲±۳۱/۹۵	^{c}۲/۱۲±۲۹/۵۱	^{a}۴/۴۹±۴۶/۴۳	^{ab}۳/۶۷±۴۱/۳	^{bc}۳/۱۵±۳۵/۱۳	^{c}۴/۴۵±۳۲/۴۵
سلول‌های ایمنی تک‌هسته‌ای (در یک میلی‌متر مربع)	^{a}۰/۳۷±۵/۲۸	^{a}۰/۴۹±۵/۲	^{b}۰/۴۶±۱۰/۴۵	^{c}۰/۴۵±۱۴/۱۹	^{a}۰/۵۵±۵/۰۸	^{a}۰/۳۹±۴/۹۲	^{d}۰/۶۰±۷/۳۸	^{b}۰/۵۲±۱۰/۲۹
شاخص جانسن	^{a}۰/۰۴۱± ۹/۴۱	^{a}۰/۱۰۵±۹/۲۲	^{b}۰/۱۰۰±۸/۱۰	^{c}۰/۰۶۶±۷/۱۹	^{a}۰/۰۷۲±۹/۴۸	^{a}۰/۱۴۱±۹/۳۳	^{d}۰/۱۷۴±۸/۷۰	^{b}۰/۱۲۸±۸/۰۳

Con: کنترل S: سرترالین. E: ویتامین E. داده‌ها بر اساس میانگین±انحراف معیار بیان شده اند. حروف لاتین غیرمشابه نشان‌دهنده اختلاف معنی‌دار در هر ستون می‌باشند (P<۰/۰۵).

بحث

مهارکننده‌های انتخابی بازجذب مجدد سروتونین (SSRIs) عوامل درمانی مفیدی برای مدیریت افسردگی و سایر اختلالات روانپزشکی هستند، با این‌حال درمان با این داروها با شیوع بالای اختلالات عملکرد جنسی همراه است (۱۱). داروهای گروه SSRIs با مهار پمپ‌های برگشت مجدد سروتونین، میزان سروتونین موجود در شکاف‌های سیناپسی را افزایش می‌دهند. گیرنده‌های سروتونین در عروق دستگاه ادراری-تناسلی گزارش شده‌اند که مسئول

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]
[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

انقباض بوده و همچنین گیرنده‌های سروتونین در بیضه‌ها در تنظیم جریان خون نقش دارند (۱۲). مکانیسم شناخته شده در عملکرد این داروها شامل بازگشت مجدد سروتونین توسط سلول‌های عصبی و افزایش سطح این انتقال‌دهنده عصبی در سیناپس می‌باشد، که به‌طورکلی مقادیر بالای سروتونین باعث مهار رفتارهای جنسی، آتروفی بیضه، آسیب به فرآیند اسپرماتوژنز و ایجاد استرس اکسیداتیو می‌شود (۱۲ و ۱۳). نتایج مطالعه حاضر نشان داد که سرترالین در دوز بالا سبب تغییرات هیستومورفولوژیکی در بافت بیضه موش سوری می‌شود. تغییرات هیستومورفولوژیکی در این پژوهش شامل شامل آتروفی، ازهم‌گسیختگی، واکوئل‌دار شدن اپی‌تلیوم زایگر و همچنین پارگی و افزایش فضای بافت همبند بینابینی بود که با مطالعات آتلی (Atli) و همکاران مطابقت دارد (۳). همچنین حاجی‌زاده و همکاران، گزارش کرده‌اند داروی فلوکستین که از جمله داروهای ضدافسردگی بوده و همانند سرترالین از دسته مهارکننده‌های انتخابی بازجذب سروتونین یا همان SSRIs می‌باشد، موجب ازهم‌گسیختگی لوله‌های منی‌ساز و واکوئل‌دار شدن سلول‌های رده اسپرماتوژنز می‌شود (۱۴). داروهای گروه SSRIs به‌دلیل تولید بیش از حد رادیکال‌های آزاد باعث آسیب به سلول‌ها در اندام‌های تناسلی موش‌های صحرایی نر می‌شود. (۳). در مطالعه لی (Li) و همکاران، سمیت مرتبط به سرترالین به اختلال عملکرد میتوکندری در کبد موش‌ها نسبت داده شده است که این اختلال عملکرد تولید ATP را مختل می‌کند و منجربه آپوپتوز و مرگ سلول می‌شود (۱۵). علاوه بر اختلال در عملکرد میتوکندری، گزارش شده است که تزریق سروتونین به موش‌های صحرایی ممکن است باعث آتروفی بیضه، آسیب به اسپرماتوژنز و سرکوب استروئیدوژنز شود (۱۶). آتلی و همکاران، بیان داشتند که افزایش سروتونین در هیپوتالاموس سبب اختلال در محور هیپوتالاموس- هیپوفیز- بیضه می‌شود و اثرات مخرب ناشی از سرترالین نیز می‌تواند به افزایش سطح سروتونین نسبت داده شود (۳). مشاهدات مطالعه حاضر نشان داد که ساختار بافتی در گروه‌هایی که ویتامین E همراه با سرترالین دریافت کرده بودند کم و بیش به گروه کنترل شباهت داشتند، لذا می‌توان گفت که ویتامین E توانسته است اثرات توکسیک سرترالین بر ساختار بافت بیضه را از بین ببرد. در مطالعات جلیلی و همکاران، بیان شده است که ویتامین E می‌تواند اثرات تخریبی بافتی و توکسیک داروهای مهارکننده‌های انتخابی بازجذب مجدد سروتونین مانند فلوکستین را تعدیل و باعث بهبود اسپرماتوژنز و کاهش آسیب سلول‌های زایگر، کاهش التهاب و فیبروز بافت بینابینی گردد (۱۷). بررسی داده‌های هیستومورفومتری مشخص نمود که سرترالین در دوزهای ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم سبب کاهش ضخامت کپسول بیضه، قطر لوله‌های منی‌ساز و ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر لوله‌های منی‌ساز شده است، که با پژوهش‌های آگاروال (Aggarwal) و همکاران، مبنی بر اینکه فلوکستین سبب آسیب بافتی در بیضه و کاهش ضخامت کپسول، قطر لوله‌های منی‌ساز و ارتفاع اپی‌تلیوم زایگر لوله‌های منی‌ساز می‌شود، همسو می‌باشد (۱۸).

در مطالعه حاضر، تعداد سلول‌های لیدیگ در گروه دریافت‌کننده سرترالین به‌میزان ۲۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم وزن بدن نسبت به گروه کنترل کاهش معنی‌داری نشان داده بود که در مطالعات صبحی و همکاران، نیز بیان شده است که سرترالین در دوزهای ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم وزن بدن موجب کاهش تعداد سلول‌های لیدیگ در بافت بیضه می‌شود که با مطالعه حاضر مطابقت دارد

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

(۱۹). در مطالعه حاضر ویتامین E سبب افزایش تعداد سلول‌های لیدیگ شده است که با مطالعات خسروانیان و همکاران، مبنی بر استفاده از ویتامین E در بهبود تعداد سلول‌های لیدیگ در موش‌های مواجه شده با مواد اکسیدانی مطابقت دارد (۲۰). گونه‌های فعال اکسیژن در سلول‌های لیدیگ از طریق تنفس میتوکندری و آنزیم‌های سیتوکروم P450 مسیر استروئیدوژنیک تولید می‌شوند (۲۱). ویتامین E، به‌عنوان یک آنتی‌اکسیدان، می‌تواند پراکسیداسیون لیپیدی را متوقف کرده و گونه‌های فعال اکسیژن را از بین ببرد تا سلول‌های لیدیگ را از آسیب‌های سلولی محافظت نماید (۲۲). در مطالعه حاضر شاهد کاهش میانگین تعداد سلول‌های سرتولی در گروه‌های دریافت کننده سرترالین به‌میزان ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم وزن بدن نسبت به گروه کنترل بودیم که همسو می‌باشد با پژوهش قربانی (Ghorbani) و همکاران، که اثبات نموده است سرترالین در موش‌های صحرایی موجب کاهش تعداد سلول‌های سرتولی می‌گردد (۲۳). همچنین در مطالعات آگاروال و همکاران، بیان شده است که مصرف فلوکستین با دوزهای ۱۰، ۲۰ و ۴۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم وزن بدن سبب کاهش تعداد سلول‌های سرتولی در موش می‌شود (۲۴). در نتایج مطالعه حاضر مشخص شد که ویتامین E توانسته است که کاهش تعداد سلول‌های سرتولی ناشی از دریافت سرترالین را بهبود ببخشد، در همین راستا نتایج مطالعات سعدین (Saddein) و همکاران، نشان می‌دهد که ویتامین E توانسته اثر مخرب مواد اکسیدانی را بهبود و باعث افزایش تعداد سلول‌های سرتولی نسبت به گروه کنترل شود که با مطالعه حاضر همخوانی دارد (۲۵). افزایش تعداد سلول‌های ایمنی تک هسته‌ای در بافت بیضه نشانگر التهاب است که می‌تواند بر پتانسیل تولیدمثل اثر منفی داشته باشد. از این رو، افزایش در تعداد سلول‌های ایمنی تک هسته‌ای در بافت بیضه موش‌های سوری تحت درمان با سرترالین ممکن است نقش سرترالین در ایجاد استرس اکسیداتیو و التهاب را منعکس کند. حاجی‌زاده و همکاران، بیان نموده‌اند که داروهای SSRIs سبب افزایش تعداد سلول‌های ایمنی تک‌هسته‌ای در بافت بیضه می‌شود، در حالی که آنتی‌اکسیدان‌ها سبب کاهش این سلول‌ها می‌شوند (۱۴). داروهایی که سبب تولید رادیکال‌های آزاد در بدن می‌شوند قادر به افزایش تعداد سلول‌های ایمنی تک هسته‌ای در بافت بیضه هستند، از طرف دیگر مطالعات نجفی و همکاران، نشان دهنده اثر مثبت آنتی‌اکسیدان‌هایی مانند ویتامین E و ژل رویال در بهبود تعداد این سلول‌ها در بافت بیضه می‌باشد (۲۶). نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میانگین ضریب جانسن که برای ارزیابی روند اسپرماتوژنز از آن استفاده می‌شود و قابلیت تشخیص آسیب‌های اساسی بافت بیضه به‌خصوص در سطوح سلول‌های اسپرماتوسیت را دارا می‌باشد، در گروه‌های دریافت‌کننده سرترالین به‌صورت وابسته به دوز کاهش پیدا کرده است در مطالعات ساکر (Sakr) و همکاران، بیان شده است که استفاده از دوز ۱۰ و ۲۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم سرترالین سبب کاهش ضریب جانسن می‌شود که با مطالعه حاضر همخوانی دارد (۳). فلوکستین نیز به‌عنوان یک داروی مهارکننده انتخابی باز جذب سروتونین موجب کاهش ضریب جانسن در موش‌های صحرایی شده است (۲۷). با این‌حال در گروه‌هایی که علاوه بر سرترالین، ویتامین E نیز دریافت کرده بودند، میانگین ضریب جانسن افزایش نشان داده بود که با مطالعات کاپلان اوغلو (Kaplanoglu) و همکاران، همسو می‌باشد (۲۸).

نتایج نشان داد که سرترالین در دوزهای بالا سبب افزایش رشته‌های کلاژن در کپسول و اطراف رگ‌های خونی بافت بیضه موش‌ها شده بود. افزایش رشته‌های

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

کلاژن به استرس اکسیداتیو ناشی از سرترالین نسبت داده می‌شود، که با گزارشات هقاضی (Hegazy) و همکاران، همسو می‌باشد که بیان شده تشکیل رادیکال هیدروکسیل و سایر مولکول‌های اکسیدکننده بسیار واکنش‌پذیر منجر به پراکسیداسیون لیپیدها و باعث آسیب رساندن به پروتئین‌ها و اسیدهای نوکلئیک می‌شود که در نهایت این واکنش‌ها منجر به افزایش فیبرهای کلاژن می‌شود (۲۹). مقایسه رنگ‌آمیزی پریودیک اسید شیف در گروه‌های مختلف آزمایشی نشان داد که اختلاف قابل توجهی ما بین گروه‌های مورد مطالعه وجود ندارد، با این‌حال در مطالعات سلیمان (Soliman) و همکاران، بیان شده است که فلوکستین موجب واکنش شدید پریودیک اسید شیف در بازال لامینا و اطراف رگ‌های خونی در بافت بیضه موش‌های صحرایی شده است (۳۰). این نتایج احتمالاً حاکی از اختلال در سوخت وساز سلول‌های بافت بیضه تحت تأثیر دریافت سرترالین با مدت تیمار بیشتر می‌باشد. در شرایط سالم، سلول‌های سری اسپرماتوژنز برروی غشای پایه لوله‌های منی‌ساز دارای منابع کربوهیدرات هستند، درحالی‌که سلول‌های نزدیک حفره داخلی لوله‌های منی‌ساز برای متابولیسم از چربی استفاده می‌کنند. در مواردی که چرخه متابولیکی دچار اختلال می‌گردد متعاقباً متابولیسم سلولی نیز تغییر می‌کند. در این شرایط، سلول‌ها از دیگر منابع غذایی موجود در محیط برای سوخت وساز استفاده می‌کنند (۵).

نتیجه‌گیری

با جمع‌بندی یافته‌های مطالعه حاضر چنین برمی‌آید که سرترالین، به‌واسطه افزایش تولید رادیکال‌های آزاد، پی‌ریزی تنش‌های اکسیداتیو و نیز تضعیف دستگاه دفاع آنتی‌اکسیدانی بدن، موجبات اختلالات مربوط به پارامترهای هیستومورفولوژی، هیستومورفومتری و هیستوشیمیایی در بافت بیضه موش‌های دریافت‌کننده سرترالین فراهم می‌آورد که به نوبهٔ خود قادر هستند تا عملکرد فیزیولوژیک سیستم تولید مثل نر را دچار اختلال نمایند. در حالی که ویتامین E به‌دلیل قابلیت‌های آنتی‌اکسیدانی و ضدالتهابی، عوارض ناشی از تجویز سرترالین را در دستگاه تولید مثل موش نر کاهش می‌دهد. نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهند که ویتامین E در دوزهای پایین سرترالین تا حد زیادی اثرات مخرب این دارو را کنترل می‌کند، اما در دوز بالای سرترالین، ویتامین E به‌طور کامل نتوانسته است که این اثرات نامطلوب ناشی از سرترالین را تعدیل نماید. بنابراین می‌توان بیان کرد که ویتامین E می‌تواند نقش محافظتی خود را در برابر اثرات نامطلوب دوزهای پایین سرترالین اعمال نماید. با این وجود، تأیید مضرات و توکسیک بودن سرترالین و نقش محافظتی ویتامین E در قبال آن در دستگاه تولید مثلی نر، نیازمند طرح‌ریزی مطالعات تجربی گسترده‌تر و نیز کارآزمایی‌های بالینی می‌باشد.

سپاس و قدردانی

نگارندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر و قدردانی خود را از معاونت پژوهشی دانشگاه تهران اعلام دارند.

این مقاله تحت حمایت مالی هیچ سازمان یا مؤسسه‌ای نمی‌باشد.

تضاد منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان مقاله بیان نشده است.

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

References:

1.Morovvati H, Koohi MK, Khaksar Z, et al. Histological and Histometrical Study of Prostate Following Administration of Sertraline in Adult Mice. Iran South Med J 2020; 23(3): 205-21. (Persian)
2.Morshedi F, Morovvati H, Sadeghinezhad J, et al. Evaluation of Sperm Quality and Serum Parameters in Sertraline-Exposed Mice and Protective Role of Vitamin E. JBUMS 2020; 22(1): 1-8. (Persian)
3.Atli O, Baysal M, Aydogan-Kilic G, et al. Sertraline-Induced Reproductive Toxicity In Male Rats: Evaluation Of Possible Underlying Mechanisms. Asian J Androl 2017; 19(6): 672-9.
4.Chandra J, Samali A, Orrenius S. Triggering And Modulation Of Apoptosis By Oxidative Stress. Free Radic Biol Med 2000; 29(3-4): 323-33.
5.Anbara H, Sheibani MT, Razi M, et al. Insight Into The Mechanism Of Aspartame-Induced Toxicity In Male Reproductive System Following Long-Term Consumption In Mice Model. Environ Toxicol 2021; 36(2): 223-37.
6.Chandra AK, Chatterjee A, Ghosh R, et al. Vitamin E-Supplementation Protect Chromium (VI)-Induced Spermatogenic And Steroidogenic Disorders In Testicular Tissues Of Rats. Food Chem Toxicol 2010; 48(3): 972-9.
7.Anbara H, Sheibani MT, Razi M. Long-Term Effect of Aspartame on Male Reproductive System: Evidence for Testicular Histomorphometrics, Hsp70-2 Protein Expression and Biochemical Status. Int J Fertil Steril 2020; 14(2): 91-101.
8.Jahromy MH, Moghadam AA. Effects of Sertraline on Sperm Motility, Number and Viability and Its Relation to Blood Levels of Testosterone, FSH and LH in Adult Male Mice. Adv Sex Med 2014; 4(2): 17-24.
9.Hamdi H. The Preventive Role Of Wheat Germ Oil Against Sertraline-Induced Testicular Damage In Male Albino Rats. Andrologia 2019; 51(10): e13369.
10.Anbara H, Shahrooz R, Mozafari AA, et al. Protective Effects of Ethyl Pyruvate and Vitamin E Against Phenylhydrazine-Induced Nephrotoxicity in Mice. Yafte 2018; 20(1): 52-67. (Persian)
11.Zajecka J, Mitchell S, Fawcett J. Treatment-Emergent Changes In Sexual Function With Selective Serotonin Reuptake Inhibitors As Measured With The Rush Sexual Inventory. Psychopharmacol Bull 1997; 33(4): 755-60.
12.Collin O, Damber JE, Bergh A. 5-Hydroxytryptamine--A Local Regulator Of Testicular Blood Flow And Vasomotion In Rats. J Reprod Fertil 1996; 106(1): 17-22.
13.Csoka AB, Shipko S. Persistent Sexual Side Effects After SSRI Discontinuation. Psychother Psychosom 2006; 75(3): 187-8.
14.Hajizadeh Z, Soleimani Mehranjani M, Najafi G, et al. Black Grape Seed Extract Modulates Fluoxetine-Induced Oxidative Stress and Cytotoxicity in the Mouse Testis. Jundishapur J Nat Pharm Prod 2016; 11(2): e27512.
15.Li Y, Couch L, Higuchi M, et al. Mitochondrial Dysfunction Induced By Sertraline, An Antidepressant Agent. Toxicol Sci 2012; 127(2): 582-91.
16.Csaba Z, Csernus V, Gerendai I. Intratesticular Serotonin Affects Steroidogenesis In The Rat Testis. J Neuroendocrinol 1998; 10(5): 371-6.
17.Jalili T, Khaki A, Ghanbari Z, et al. A Study Of The Therapeutic Effects Of Vitamin E On Testicular Tissue Damage Caused By Fluoxetine. Crescent J Med Biol Sci 2014; 1(2): 37-41.
18.Aggarwal A, Jethani SL, Rohatgi RK, et al. Selective Serotonin Re-uptake Inhibitors (SSRIs) Induced Weight Changes: A Dose and Duration Dependent Study on Albino Rats. J Clin Diagn Res 2016; 10(3): AF01-3.
19.Subhi Madlool Z, Abood Faris S, Hussein AM. Effect Of Sertraline And Fluoxetine On The Reproductive Abilities Of Male Rats

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

Rattus Norvegicus. Univ Thi-Qar J Sci 2019; 7(1): 26-32.
20.Khosravanian H, Razi M, Farokhi F, et al. Simultaneous Administration of Dexamethasone and Vitamin E Reversed Experimental Varicocele-induced Impact in testicular tissue in Rats; Correlation with Hsp70-2 Chaperone Expression. Int Braz J Urol 2015; 41(4): 773-90.
21.Anbara H, Shahrooz R, Razi M, et al. The Effect Of Vitamin C On Mice Hemolytic Anemia Induced By Phenylhydrazine: An Animal Model Study Using Histological Changes In Testis, Pre-Implantation Embryo Development, And Biochemical Changes. Iran J Basic Med Sci 2018; 21(7): 668-77.
22.Hong Z, Hailing L, Hui M, et al. Effect Of Vitamin E Supplementation On Development Of Reproductive Organs In Boer Goat. Anim Reprod Sci 2009; 113(1-4): 93-101.
23.Ghorbani H, Akhavanrezayat A, Jarahi L, et al. Effects of Sertraline on Spermatogenesis of Male Rats and its Reversibility after Terminating the Drug. Urol J 2021; 18(4): 434-8.
24.Aggarwal A, Jethani SL, Rohatgi RK, et al. Effects of Fluoxetine on Testis of Albino rats - A Histological Assessment. Int J Sci Eng Res 2012; 3(7): 849-53.
25.Saddein E, Haghpanah T, Nematollahi-Mahani SN, et al. Preventative Effects of Vitamin E on Testicular Damage and Sperm Parameters in the First-Generation Mice Pups due to Pre- and Postnatal Mancozeb Exposure. J Toxicol 2019; 2019: e4763684.
26.Najafi G, Nejati V, Shalizar Jalali A, et al. Protective Role of Royal Jelly in Oxymetholone-induced Oxidative Injury in Mouse Testis. Iran J Toxicol 2014; 8(25): 1073-80.
27.Sakr HF, Abbas AM, Elsamanoudy AZ, et al. Effect Of Fluoxetine And Resveratrol On Testicular Functions And Oxidative Stress In A Rat Model Of Chronic Mild Stress-Induced Depression. J Physiol Pharmacol 2015; 66(4): 515-27.
28.Kaplanoglu GT, Bahcelioglu M, Gozil R, et al. Effects Of Green Tea And Vitamin E In The Testicular Tissue Of Streptozotocin-Induced Diabetic Rats. Saudi Med J 2013; 34(7): 734-43.
29.Hegazy AA, Elsayed NE, Ahmad MM, et al. Effect Of Formaldehyde On Rat Testis Structure. Acad Anat Int 2017; 3(2): 15-23.
30.Soliman ME, Mahmoud BL, Kefafy MA, et al. Effect Of Antidepressant Drug (Fluoxetine) On The Testes Of Adult Male Albino Rats And The Possible Protective Role Of Omega-3. Menoufia Med J 2017; 30(4): 1135-42.

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]

Original Article

The Protective Effects of Vitamin E against Sertraline-Induced Damage on Testicular Tissue in Adult NMRI Mice

H. Morovvati (PhD)[1], F. Morshedi (PhD)[1], H. Anbara (PhD)[1]*

[1] Department of Basic Sciences, School of Veterinary Medicine, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received 24 Sep, 2021 Accepted 16 Nov, 2021)

Abstract

Background: Sertraline is one of the most widely used antidepressants in the world. The present study was performed to evaluate the protective effects of vitamin E against sertraline-induced damage on testicular tissue in adult NMRI mice.

Materials and Methods: In this experimental study, 40 adult male NMRI mice were divided into eight groups of five. The first control group, received 0.3 ml of normal saline per day by gavage. The second, third and fourth groups received sertraline at 5, 10 and 20 mg/kg body weight per day by gavage, respectively. The fifth group received vitamin E at 100 international units per kg body weight per day by gavage. The sixth, seventh, and eighth groups received sertraline at 5, 10, and 20 mg/kg body weight, along with vitamin E at 100 international units per kg body weight per day by gavage, respectively. After 42 days of treatment, testicular specimens were collected and used for histomorphological, histomorphometrical and histochemical studies. The obtained data were analyzed in SPSS v. 19 using one-way Analysis of Variance (ANOVA) and Tukey's test at the significance level of ($p<0.05$).

Results: Sertraline caused destructive histomorphological and histochemical changes in testicular tissue and also significantly decreased the diameter of the seminiferous tubules, the height of the germinal epithelium, the number of spermatocytes, the number of Leydig and Sertoli cells and the Johnsen's score compared to the control group ($p<0.05$). Vitamin E administration improved the histomorphological, histochemical condition and significantly increased the histomorphometric parameters in testicular tissue ($p<0.05$).

Conclusion: Vitamin E can improve the adverse effects on histomorphological, histomorphometrical and histochemical parameters in the testicular tissue of mice receiving sertraline.

Keywords: Sertraline, Vitamin E, Testicular tissue, Histomorphology, Histomorphometry, Histochemistry

©Iran South Med J. All right sreserved

Cite this article as: Morovvati H, Morshedi F, Anbara H. The Protective Effects of Vitamin E against Sertraline-Induced Damage on Testicular Tissue in Adult NMRI Mice. Iran South Med J 2022; 24(6): 582-596

Copyright © 2022 Morovvati, et al This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

**Address for correspondence*: Department of Basic Sciences, School of Veterinary Medicine, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: hmorovvati@ut.ac.ir
*ORCID: 0000-0003-0275-1636

[Downloaded from ismj.bpums.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.52547/ismj.24.6.582]